

PHÙNG HỮU LAN

馮友蘭

LỊCH SỬ
TRIẾT HỌC TRUNG QUỐC
中國哲學史

Quyển II:

THỜI ĐẠI KINH HỌC

LÊ ANH MINH dịch

NHÀ XUẤT BẢN KHOA HỌC XÃ HỘI

MỤC LỤC

CHƯƠNG 1: PHIẾM LUẬN VỀ THỜI ĐẠI KINH HỌC	5
CHƯƠNG 2: ĐỒNG TRỌNG THƯ VÀ KINH HỌC KIM VĂN	10
1. Âm Dương gia và Kim văn Kinh học gia	10
2. Hệ thống vũ trụ trong tư tưởng của Âm Dương gia	13
3. Địa vị của Đồng Trọng Thư trong Nho gia đời Tiền Hán	16
4. Nguyên, Thiên, Âm Dương, Ngũ Hành	19
5. Bốn mùa	23
6. Người tương ứng với các con số của trời	29
7. Tính và tình	32
8. Luân lý cá nhân và luân lý xã hội	37
9. Triết học chính trị và triết học xã hội	46
10. Tai ương và quái dị	56
11. Triết học của lịch sử	59
12. Đại nghĩa của Xuân Thu	70
CHƯƠNG 3: CÁI HỌC SẤM VĨ VÀ TƯỢNG SỐ	
GIỮA HAI ĐỜI HÁN	85
1. Vĩ và sấm	85
2. Cái học tượng số	88
3. Số Âm Dương	92
4. Phương vị của Bát quái	95
5. Quái khí	99
6. Mạnh Hử và Kinh Phòng	102
7. Âm luật phối hợp với quẻ	108
8. Những Vĩ thư khác	112
9. Âm Dương gia và khoa học	118

CHƯƠNG 4: KINH HỌC CỔ VĂN VÀ DƯƠNG HÙNG, VƯƠNG SUNG	120
1. Cổ học và Lưu Hâm	120
2. Dương Hùng	122
a. Thái Huyền	125
b. Pháp Ngôn	133
3. Vương Sung	138
a. Chủ nghĩa tự nhiên	140
b. Phê bình kiến giải của người cùng thời	141
c. Kiến giải của Vương Sung đối với lịch sử	146
d. Phương pháp luận	148
e. Nói về tính	150
f. Kiến giải của Vương Sung đối với vận mệnh	152
* So sánh Dịch và Thái Huyền	158
CHƯƠNG 5: HUYỀN HỌC THỜI NAM BẮC TRIỀU (1)	162
1. Huyền học gia và Khổng Tử	162
2. Hà Án, Vương Bật và Kinh học của các Huyền học gia	164
3. Nguyễn Tịch, Kê Khang, Lưu Linh	180
4. Duy vật luận và Cơ giới luận trong sách Liệt Tử	188
5. Nhân sinh quan buông bỏ tình cảm và ý chí trong thiên Dương Chu	196
PHỤ CHƯƠNG	211
1. Huyền học gia và Khổng Tử	211
2. Danh lý	217
3. Vương Bật	220
a. Vô	220
b. Khái niệm và lý	224
c. Tình cảm của thánh nhân	229
CHƯƠNG 6: HUYỀN HỌC THỜI NAM BẮC TRIỀU (2)	232
1. Hưởng Tú và Quách Tượng	232
2. Độc hóa	234

3. Quan hệ giữa các sự vật trong vũ trụ	238
4. Sự biến hóa của thiên nhiên và nhân sự.....	241
5. Vô vi.....	245
6. Thánh trí.....	249
7. Tiêu dao	256
8. Tề vật	261
9. Chí nhân	273

**CHƯƠNG 7: PHẬT HỌC THỜI NAM BẮC TRIỀU
VÀ SỰ TRANH LUẬN CỦA NGƯỜI ĐƯƠNG THỜI
VỀ PHẬT HỌC .....**

281

1. Phật gia và Đạo gia	287
2. Lục gia thất tông (6 nhà - 7 tông).....	292
a. Bản Vô Tông	294
b. Bản Vô Dị Tông	297
c. Tức Sắc Tông	299
d. Tâm Vô Tông	302
e. Thức Hàm Tông.....	306
f. Ảo Hoá Tông	307
g. Duyên Hội Tông	307
3. Tăng Triệu	308
a. Vật Bất Thiên Luận	311
b. Bất Chân Không Luận	314
c. Bất Nhã Vô Tri Luận	316
4. Đạo Sinh	320
a. Thuyết thiện bất thụ báo	322
b. Thuyết đốn ngộ thành Phật	325
5. Biện luận về «thần diệt» và «thần bất diệt»	336

CHƯƠNG 8: PHẬT HỌC ĐỜI TUÝ VÀ ĐỜI ĐƯƠNG (1) .....

348

1. Thuyết «Nhị Đế» của Cát Tạng	348
2. Thành Duy Thức Luận của Huyền Tăng	354
a. Duy thức dạy cùng lìa không và hữu (song ly không hữu) ...	356

b. Bốn phần của Thức	358
c. Đệ nhất năng biến (A Lại Da Thức)	360
d. Đệ nhị năng biến (Mạt Na Thức) và đệ tam năng biến (Tiền Lục Thức)	366
e. Nhất thiết duy thức	372
f. Tam tính, tam vô tính, chân như	385
g. Chuyển thức thành trí	389
3. Kim Sư Tử Luận của Pháp Tạng	395
a. Minh duyên khởi	398
b. Biện sắc không	399
c. Ước tam tính	400
d. Hiển vô tướng	401
e. Thuyết vô sinh	401
f. Luận ngũ giáo	402
g. Lạc thập huyền	406
h. Quát lục tướng	412
i. Thành bồ đề	412
j. Nhập niết bàn	414
k. Duy tâm luận chủ quan và Duy tâm luận khách quan	415
CHƯƠNG 9: PHẬT HỌC ĐỜI TUỖ VÀ ĐỜI ĐƯỜNG (2)	417
1. Đại Thừa Chỉ Quán Pháp Môn của Thiên Thai Tông	417
a. Chân như, Như lai tạng	418
b. Tam tính	422
c. Cộng tướng thức và bất cộng tướng thức	426
d. Vạn pháp hỗ nhiếp	428
e. Chỉ quán	433
f. Tính ô nhiễm của chư Phật	437
g. Giác ngộ và không giác ngộ	439
h. So sánh Thiên Thai Tông với Duy Thức Tông và Hoa Nghiêm Tông	441
i. Thuyết «Vô tình hữu tính» của Trạm Nhiên	442
2. Thiền Tông	444

a. Cơ sở trí tuệ của Thiên Tông	446
b. Đệ nhất nghĩa bất khả thuyết (chân lý tuyệt đối không thể diễn đạt được)	448
c. Đạo bất khả tu (Đạo không thể tu)	451
d. Cứu cánh vô đắc (tốt cuộc không đạt được cái gì cả)	459
e. Phật pháp vô đa tử (Phật pháp không có gì nhiều)	461
f. Đắm thủy khảm sài, vô phi diệu đạo (gánh nước và bỏ củi, tất cả đều là đạo huyền diệu)	462

CHƯƠNG 10: SƠ KHỞI CỦA ĐẠO HỌC VÀ THÀNH PHẦN

«PHẬT-ĐẠO» TRONG ĐẠO HỌC .....

1. Hàn Dũ	468
2. Lý Ngao	473
3. Đạo học và Phật học	488
4. Tư tưởng của một bộ phận trong Đạo giáo	489
5. Tinh thần khoa học trong Đạo giáo	494
* Chú thích chương 10	
Phụ Đính: Luận Phật Cốt Biểu (Hàn Dũ).....	497

CHƯƠNG 11: CHU LIÊM KHÊ VÀ THIỆU KHANG TIẾT .....

1. Chu Liêm Khê	503
a. Thái Cực Đồ Thuyết	504
b. Thái Cực Đồ Thuyết và Thông Thư	513
2. Thiệu Khang Tiết	520
a. Thái Cực và Bát Quái	522
b. Tiên Thiên Đồ và những hình đồ khác	526
c. Sự phát sinh của các sự vật đặc thù	530
d. Người và thánh nhân	531
e. Niên biểu thế giới	535
f. Triết học chính trị	538

CHƯƠNG 12: TRƯƠNG HOÀNH CỪ VÀ NHỊ TRÌNH .....

1. Trương Hoành Cừ	541
a. Khí	543

b. Qui luật cho sự vật trong vũ trụ tuân theo	546
c. Một số hiện tượng phổ biến trong vũ trụ	546
d. Trương Hoàng Cừ giảng thiên văn và địa lý	548
e. Lý thuyết về Tính	551
f. Thiên nhân hợp nhất	554
g. Phê bình Phật giáo và Đạo giáo	560
2. Trình Minh Đạo và Trình Y Xuyên	561
a. Thiên lý	564
b. Phê bình Phật giáo	572
c. Hình nhi thượng và hình nhi hạ	573
d. Khí	576
e. Tính	578
f. Sự tiêu trưởng của Âm Dương và thiện ác	583
g. Trình Minh Đạo nói về phương pháp tu dưỡng	585
h. Trình Y Xuyên nói về phương pháp tu dưỡng	593
CHƯƠNG 13: CHU HI	597
1. Lý và Thái Cực	598
2. Khí	604
3. Sự sinh thành của trời đất và vạn vật	608
4. Tính của người và tính của vật	612
5. Đạo đức và phương pháp tu dưỡng	619
6. Triết học về chính trị	623
7. Phê bình Phật giáo	627
CHƯƠNG 14: LỤC TƯỢNG SƠN, VƯƠNG DƯƠNG MINH VÀ TÂM HỌC ĐỜI MINH	632
1. Lục Tượng Sơn	632
2. Dương Từ Hồ	641
3. Sự giống nhau và khác nhau giữa Chu Hi và Lục Tượng Sơn ...	648
4. Lý học từ Chu Hi về sau	654
5. Trần Bạch Sa và Trạng Cam Tuyền	656

6. Vương Dương Minh	658
a. Đại học vấn	659
b. Tri hành hợp nhất	664
c. Sự giống nhau và khác nhau giữa Chu Hi và Vương Dương Minh	665
d. Phê bình Phật và Lão	671
e. Những mức độ của ái	673
f. Căn nguyên của ác	675
g. Động tĩnh hợp nhất	679
h. Phản ứng đối với Tâm học của Vương Dương Minh	682
7. Vương Long Khê và Vương Tâm Trai	684
CHƯƠNG 15: SỰ KẾ TỤC ĐẠO HỌC Ở ĐỜI THANH.....	690
1. Hán học và Tống học	690
2. Nhan Nguyên, Lý Cung, và một số Đạo học gia	691
a. Lý và Khí	696
b. Tính và Hình	705
3. Đái Chấn	713
a. Đạo và Lý	714
b. Tính và Tài	721
c. Phương pháp cầu Lý	727
d. Khởi nguyên của ác	730
e. Đái Chấn và Tuân Tử	732
CHƯƠNG 16: KINH HỌC KIM VĂN Ở ĐỜI THANH	736
1. Phong trào lập giáo và cải chế cuối đời Thanh	736
2. Khang Hữu Vi	738
a. Khổng Tử lập giáo và cải chế	738
b. Đại Đồng Thư	745
3. Đàm Tự Đồng	753
a. Nhân và Dĩ Thái	755
b. Hữu vô và sinh diệt	757
c. Nền chính trị đại đồng	761

d. Luận về giáo chủ	766
4. Liêu Bình	769
a. Kinh học biến đổi lần 1	769
b. Kinh học biến đổi lần 2	771
c. Kinh học biến đổi lần 3	773
d. Kinh học biến đổi lần 4	775
e. Kinh học biến đổi lần 5	777
5. Thời đại Kinh học kết thúc	779

